

ПРИЛОЖЕНИЕ II

ОБРАЗЕЦ НА ТЕРИТОРИАЛНИ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД

1. *Очертаване на процеса на преход и определяне на най-засегнатите територии в рамките на държавата-членка*

Позоваване: член 11, параграф 2, буква а)

1.1. Очертаване на очаквания процес на преход към постигане на целите на Съюза в областта на енергетиката и климата за 2030 г. и неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г. в съответствие с целите на интегрираните национални планове в областта на енергетиката и климата и други съществуващи планове за преход с график за прекратяване или намаляване на дейностите, като например добив на въглища и лигнитни въглища или производство на електроенергия от въглища

Стратегическата рамка на България съответства на целите, поставени от ЕС, като включва ключовите приоритети за декарбонизация и неутрална по отношение на климата икономика, енергийна ефективност и ВЕИ, както и създаване на алтернативни работни места в трансформиращите се икономически сектори. За постигане на националните цели за декарбонизация до 2030 г. и 2050 г. България ще прилага политически мерки, разработени в съответствие с приоритетите и насоките на европейската политика в областта на енергетиката и климата.

Интегрираният план в областта на енергетиката и климата на Република България (ИНПЕК) за периода 2021-2030 г. е основният документ, в който се определят целите и мерките за изпълнение на националната политика в областта на енергетиката и климата в контекста на правото на ЕС, както и принципите и приоритетите за развитие на енергийния сектор. ИНПЕК определя националните цели в пет основни области: Декарбонизация, Енергийна ефективност, Енергийна сигурност, Вътрешен енергиен пазар и Научни изследвания, иновации и конкурентоспособност.

Амбицията на ИНПЕК беше повишена чрез ангажиментите, поети в компонента "Нисковъглеродна икономика" на Плана за възстановяване и устойчивост на България (ПВУ), одобрен през май 2022 г. ПВУ определя подробно по-амбициозните цели за декарбонизация в т.ч. по отношение на използването на въглища в България:

- В краткосрочен план се предвиждат годишни цели за намаляване на проверените емисии от електроенергийния сектор (централи на въглища) на страната, считано от 2022 г. до 2026 г. Тези годишни намаления са планирани до 2026 г. да достигат общо 40% намаление на емисиите в сравнение с базовата 2019 г. Конкретните средства за постигане на целта са отворени за национална преценка, за да се гарантира, че може да се избере оптималният път, включително минимизиране на социалните последици. Такова бързо намаляване на емисиите обаче ще изисква трансформация в цялостните производствени процеси, както и съпътстваща адаптация на цялостната икономика на страната. На свой ред се очаква те да доведат до значително въздействие върху заетостта и в засегнатите територии,

конкретно върху дейностите по добив и производство на енергия от въглища. Такива въздействия ще изискват допълнително финансиране, за да се гарантира, че те ще бъдат компенсирани, напълно в съответствие с целите на Фонда за справедлив преход (ФСП).

В средносрочен план в ПВУ има ангажимент за установяване на правно обвързващ праг за емисиите от въглищните електроцентрали, като се заложи в закон горепосоченото общо намаление на емисиите с 40 % и се създаде съответният регулаторен механизъм за намаляване на емисиите. Това трябва да бъде постигнато до 2026 г., което да гарантира че в периода 2026-2030 г. експлоатацията на съществуващите въглищни електроцентрали ще бъде намалена в съответствие с постигнатия по-горе ангажимент. Това решение означава, че при липса на компенсиращи мерки до 2030 г. може да се очаква значително въздействие в резултат на намаляването на дейностите върху социалните възможности и възможностите за заетост, както и регионалната икономика, независимо от конкретната комбинация от мерки, които в крайна сметка формират пътя за постигане на целта за намаляване на емисиите.

- В дългосрочен план, след 2030 г., ПВУ предвижда отказ от въглищата до 2038 г., което следва да бъде потвърдено от Народното събрание на база на разгледани и оценени сценарии и препоръки, с широко участие на всички заинтересовани страни. През 2022 г. беше създадена специална Комисия за енергиен преход към Консултативния съвет за европейската зелена сделка, която да разработи пътна карта за неутралност по отношение на климата. Предстои да бъдат разработени различни сценарии за прехода, за да се улесни вземането на политическото решение. Тази окончателна дата за постепенно спиране на използването на въглища ще бъде записана в акт на Народното събрание през 2023 г. Това решение, основаващо се на изготвените от Комисията по-горе доклади за сценариите, ще гарантира, че общият път до 2026 г., 2030 г. и след това е в съответствие с окончателната дата за постепенно спиране на използването на въглища, както и с целите на ФСП.

В подкрепа на горепосочения преход, ПВУ на България концентрира 58,9 % от всички финансови ресурси за мерки за зелен преход и трансформация в подкрепа на целите в областта на климата до 2026 г. По-специално, чрез реформи и инвестиции тя предвижда утвърдяване на капацитета на ВЕИ в страната до 2026 г., подкрепено от нови системи за съхранение на енергия и подкрепа за пилотни проекти за зелен водород и биогаз. Паралелно е предвиден ресурс за подкрепа на дигитализацията и развитието на електропреносната мрежа, в подкрепа на интегрирането на новите възобновяеми източници и системи за съхранение. Планът предвижда инвестиции в размер на 1,7 млрд. евро в областта на възобновяемите енергийни източници, съхранението на електроенергия и капацитета на междусистемните връзки, както и над 1 млрд. евро за енергийно ефективно обновяване на сградния фонд.

Основните мерки включват:

- Увеличаване на капацитета на ВЕИ в България с поне 3500 MW допълнителни мощности, предимно вятър и слънце, до 2026 г. Това трябва да бъде постигнато чрез

набор от амбициозни реформи за увеличаване на производството на енергия от ВЕИ и инвестиции в подкрепа на разгръщането на поне 1425 MW от този капацитет от ВЕИ, със съвместно разположени поне 350 MW системи за съхранение на енергия.

- Създаване на национална инфраструктура за съхранение на електроенергия на мрежово ниво от 6000 MWh използваем енергиен капацитет. Съоръженията се състоят от батерии, инвертори, трансформатори, силова електроника/интелигентни електронни устройства и автоматизация на управлението.
- Подкрепа за въвеждане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз, включително инсталирането на най-малко 55 MW електролизери и съоръжения за биогаз с мощност най-малко 9 MW.
- Включени са и реформи и инвестиции в областта на енергийната ефективност, а именно подкрепа за обновяване на сградния фонд с цел намаляване на потреблението на първична енергия средно с поне 30 % на най-малко 5 млн. кв. м площ.
- Подкрепа за най-малко 10 000 домакинства за закупуване на нови "най-добри в класа" слънчеви системи за битова гореща вода и фотоволтаични системи с мощност до 10 kWp, за да се увеличи дялът на възобновяемата енергия в крайното потребление на енергия от домакинствата.
- Подкрепа за дигитализация и увеличаване на капацитета на електропреносната мрежа за интегриране на до 4500 MW нови мощности от ВЕИ, като същевременно се увеличи капацитетът на междусистемните връзки с 1200 MW.

В контекста на REPowerEU, тази повишена амбиция в ПВУ следва да се преоцени и намери отражение в актуализацията на ИНПЕК през 2023 г.

Добивът на въглища и в Кюстендилска област все още продължава с пълния капацитет на ТЕЦ "Бобов дол", като се използват местни въглища, поради което предстоящото въздействие върху работните места, декарбонизацията и прехода към неутралност по отношение на климата ще бъде значително през 2026 г., при липса на компенсаторни мерки.

В Приложение Г към Доклада за страната по Европейския семестър за 2019 г. са посочени два региона, които са най-засегнати от прехода към неутрална по отношение на климата икономика - Стара Загора и Кюстендил. Освен това ЕК включва и област Перник, като признава, че тези три области са потенциално най-уязвими от прехода, тъй като са ключови зони на концентрация на местен въгледобив и производство на енергия от въглища. Трите области имат различни регионални пространствени структури и процеси. Област Кюстендил е най-уязвима от гледна точка на социално-икономическите и демографските тенденции, тъй като процесът на постепенно прекратяване на добива на въглища и лигнитни въглища и на производството на електроенергия от въглища може да се проследи през последните две десетилетия. В същото време не е извършено планиране на нови работни места и икономически дейности.

В област Кюстендил най-засегнати са общините Бобов дол, Дупница и Кюстендил. Предвижда се обаче справедливият преход към неутрална по отношение на климата икономика да обхване цялата територия на област Кюстендил с акцент върху въгледобивния и енергийния сектор.

Позоваване: член 11, параграф 2, буква б)

1.2. Определяне на териториите, които се очаква да бъдат най-негативно засегнати, и обосноваване на този избор със съответната оценка на икономическите въздействия и въздействията върху заетостта въз основа на плана от раздел 1.1.

Постигането на целите на България по Зелената сделка на ЕС и климатична неутралност към 2050 г. ще бъдат съпроводени с предизвикателства на прехода и критично социално-икономическо въздействие по отношение на декарбонизацията и трансформацията на електроенергийния сектор. Важно е уязвимостта на идентифицираните области (NUTS 3) към процеса на преход да бъде надлежно разгледана от гледна точка на засегнатите заинтересовани страни и територии .

За да се идентифицират най-засегнатите територии, независим изпълнител извърши анализ през 2021 г. въз основа на проект, управляван от ГД "Реформи" на Европейската комисия. В този раздел се изтъкват основните заключения от него.

Анализът започва с преглед на шестте статистически региона в страната (NUTS 2), техните 28 административни области (NUTS 3) и съставящите ги общини. Избрани и анализирани са и някои други показатели, тъй като те са пряко свързани със засегнатите работни места в промишлените предприятия, свързани с изкопаеми горива, включително:

- Емисии от енергийните отрасли;
- Производство на въглища;
- Производство на енергия.

Въз основа на това бяха определени три региона, които са най-силно засегнати от прехода и в които понастоящем е съсредоточено производството на въглища и енергия от въглищни ресурси:

Област	Население - общо, 2019 г.	Дял в общото население, 2019 г.	Обезлюдяване, 2010-2015 г.	Обезлюдяване, 2015-2019 г.
Кюстендил	116 915	2%	-12%	-7%
Перник	119 190	2%	-7%	-5%
Стара Загора	313 396	5%	-7%	-3%

Източник: PwC Доклад 3: Доклад за процеса на преход към неутралност по отношение на климата

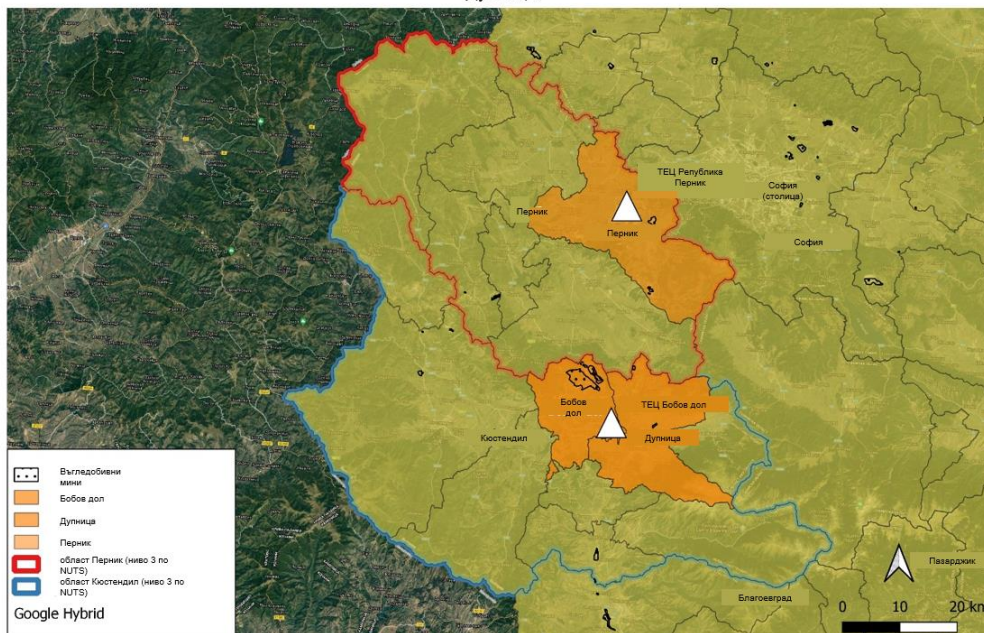
Сравнителният анализ на демографските данни, профила на икономиката, Брутно добавената стойност (БДС) и засегнатите работни места показва, че трите района са изправени пред общи тенденции и предизвикателства (напр. обезлюдяване, застаряващо население, доминиране на МСП), но с различен мащаб.

Териториалното разпределение на пряко засегнатите работни места е разнообразно на общинско ниво в област Кюстендил - най-голяма концентрация на засегнати работни места има в общините Бобов дол, Дупница и Кюстендил, докато останалите общини в областта са засегнати в по-ниска степен.

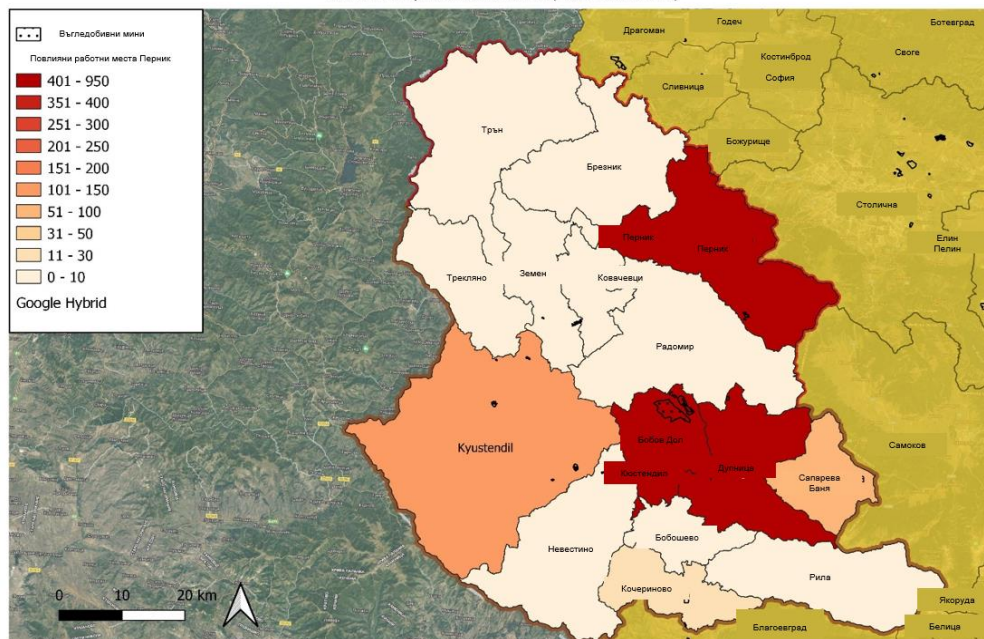
Оценката на областно ниво определи засегнатите територии в следните три категории:

- общини с находища на въглища (лигнитни или кафяви) и минни дейности,
- общини, в които са разположени ТЕЦ на въглища,
- общини, донори на работната сила, която пътува.

Най-силно засегнати територии в Югозападния район (ниво 2 по NUTS) – общини Перник, Бобов дол и Дупница

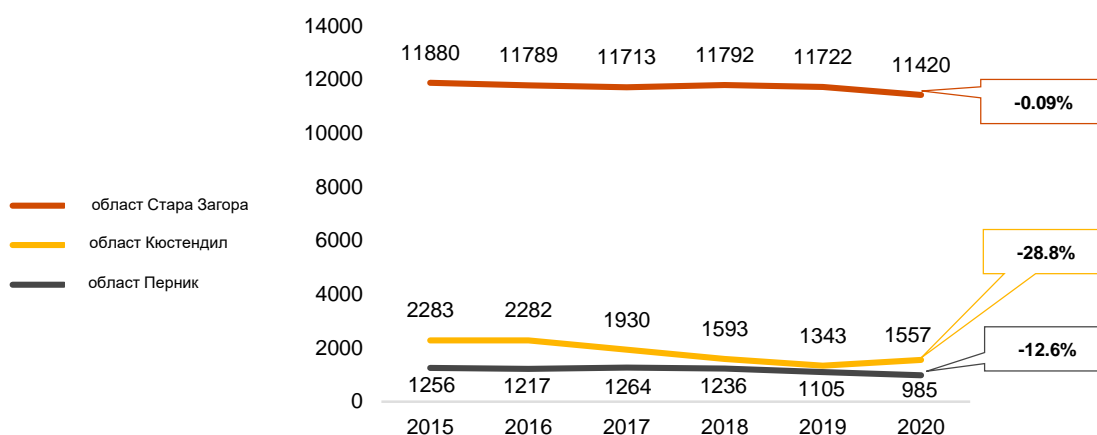
Територии-донори на пътуващ персонал, зает в сектори В и D според статистическата класификация NACE – области Перник и Кюстендил (ниво 3 по NUTS)

Горната категоризация на най-засегнатите територии показва, че прекратяването на дейността на въглищните мини и ТЕЦ-овете засяга по-голяма територия, надхвърляща границите на конкретните общини, в които се намират тези предприятия. Общините донори на работна сила (пътуващи) също трябва да се разглеждат като част от тези, които ще понесат социално-икономическите последици от прехода.

Следващите цифри показват, че процесът на постепенно прекратяване на производството на енергия от въглища в област Кюстендил вече е в ход.

Динамика на пряко засегнатите работни места в сектори В и D – области Стара Загора, Кюстендил и Перник, 2015-2020 г.

През 2020 г. работната сила на минните/енергийните предприятия е съсредоточена в област Кюстендил - 1,5 хил. служители, а само 0,1 хил. служители пътуват от други области. Най-засегнатите общини по отношение на загубата на работни места са:

- Дупница - 0,7 хил;
- Бобов дол - 0,5 хил;
- Кюстендил - 0,1 хил;
- Сапарева баня - 0,06 хил.

В заключение, най-засегнатите територии в Югозападния регион са:

Територии с находища на лигнитни въглища, които понастоящем се експлоатират или вече са експлоатирани и се нуждаят от рекултивация (сектор Б по NACE rev. 2 (Номенклатурен код на икономическите дейности)) за преход към неутрална по отношение на климата икономика:

- Община Перник - находища и действащи въглищни мини;
- Община Бобов дол - находища и действащи въглищни мини.

Територии с ТЕЦ, които се нуждаят от рекултивация, промишлена реконверсия и технологично преминаване към друг енергиен източник (NACE rev. 2, сектор D) за преход към неутрална по отношение на климата икономика:

- Община Перник - местоположение на ТЕЦ "Република";
- Община Бобов дол - местоположение на ТЕЦ Бобов дол (630 MW).

Основни донорски територии на пътуващата работна сила:

- Общини Дупница, Кюстендил и Сапарева баня.

Преходът към неутрална по отношение на климата икономика ще се отрази на териториите в различни аспекти:

- Мините ще се нуждаят от мащабна рекултивация, каквато досега не е имало в България. Обикновено дейностите по рекултивация изискват участието на голям брой работници и отнемат дълъг период от време, като по този начин се създава алтернативно използване на наличния трудов ресурс от мините. Въглищните мини (открити или подземни) и прилежащите им терени са публична държавна собственост. Дружествата, които ги експлоатират, имат концесионни договори, но не притежават собственост върху земята.

- Рекултивирани терени биха били подходящо място за алтернативни инвестиции - например фотоволтаици или кафяви площи, а не за земеделски площи/земя;

- ТЕЦ "Бобов дол" ще се нуждае от промишлена реконструкция и технологично преминаване към нулеви въглеродни източници на енергия, за да се намалят въглеродните емисии, за да продължи да функционира или да бъде спряна през 2026 г.

- ВЕИ, които трябва да заменят ТЕЦ "Бобов дол", капацитетът е изчислен на 630 MW - фотоволтаични, зелен водород, геотермални, вятърни турбини или биометан.

- Настоящата структура на работната сила, наета в секторите В и D на NACE, дава възможност за евентуално пренасочване към нови промишлени дейности (изискващи предимно средноквалифицирана работна сила).

Справка: Член 6

1.3. Определяне на най-отдалечените региони и острови със специфични предизвикателства в рамките на териториите, изброени в раздел 1.1, и конкретните суми, отпуснати за тези територии, със съответната обосновка

N.A.

2. *Оценка на предизвикателствата на прехода за всяка от идентифицираните територии*

2.1. *Оценка на икономическото, социалното и териториалното въздействие на прехода към неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г.*

Позоваване: член 11, параграф 2, буква в)

Идентифициране на засегнатите икономически дейности и промишлени сектори, като се прави разграничение:

- *западащи сектори, които се очаква да прекратят или значително да намалят своите дейности, свързани с прехода, включително съответния график;*
- *трансформиращи се сектори, които се очаква да претърпят трансформация на своите дейности, процеси и резултати.*

За всеки от двата вида сектори:

- *очакваните загуби на работни места и нуждите от преквалификация, като се вземат предвид прогнозите за уменията;*
- *потенциал за икономическа диверсификация и възможности за развитие.*

Област Кюстендил е с най-неблагоприятните социално-икономически показатели в Югозападния регион. Територията ѝ е 3 086 км², гъстотата на населението е по-ниска от средната за страната, като се има предвид niskият брой на населението в областта (116 619 души). Областта е с лошо структуриран трудов ресурс, като през 2019 г. равнището на безработица е едно от най-високите в България (8,1%), а средната годишна заплата (5 846 евро) е значително по-ниска от средната за България.

Кюстендил е на трето място по БДС сред всички области в България и на последно място в Югозападния район с 964 млн. лв. Освен това Кюстендил има малък дял в икономиката на региона на ниво NUTS 2 поради непропорционалния принос на София (столица). Областта е ориентирана към услугите по отношение на профила на заетата работна сила, като БДС от промишлеността е по-малко от една трета, а ~10% от БДС идва от селското стопанство. През 2019 г. 29% от БДС в областта се дължи на индустриалния сектор, включително подсектори с емисии на парникови газове, като енергетиката и фармацевтиката. Показателно е, че 20,4 % от БДС на областта идва от минния и енергийния сектор, а 17,8 % от населението в трудоспособна възраст е заето в тези или свързани с тях предприятия. Освен това ТЕЦ "Бобов дол", разположена на територията на областта, е петият по големина генератор на емисии от СТЕ в страната. По-голямата част от БДС на областта (62 %) идва от сектора на услугите, който включва и подсектори с висока въглеродна интензивност, като например транспорта.

Една от основните характеристики на икономиката на областта е ниското ниво на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ). През 2019 г. стойността на ПЧИ в нефинансовите предприятия в област Кюстендил възлиза на 43,4 млн. евро, което формира едва 0,17% от структурата на показателя на национално ниво. Неблагоприятното текущо икономическо положение на областта ще се усложни допълнително от загубата на голяма част от БДС, която идва от минния и енергийния сектор, поради прехода. Освен това е налице непряко въздействие върху предприятията, които взаимодействат с компаниите от минния и енергийния сектор. Това са доставките на специализирано минно оборудване, инструменти, резервни части и т.н., както и спомагателните дейности в минното дело (напр. възстановяване и третиране на отпадъци, административна дейност, транспорт и т.н.).

Ниските годишни заплати в областта (10 516 лв.) водят до стандарт на живот под средния за страната.

Кюстендил се нарежда сред областите с най-ниска работна сила в Югозападния регион с коефициент на икономическа активност 69,4%. Коефициентът на заетост е нисък, което се дължи на неблагоприятната икономическа среда в момента.

Област Кюстендил е с второто най-високо ниво на безработица в региона NUTS 2 - 7,31%. Това показва структурните различия, свързани с работната сила. Лицата на възраст над 50 години имат най-висок дял сред всички регистрирани безработни - показател, който може да се влоши допълнително в резултат на прехода, тъй като броят на безработните ще се увеличи.

Освен това 48% от всички безработни лица нямат квалификация (основни умения), 24% са специалисти, а 27% са професионално квалифицирани работници. Следователно значителна част от всички безработни лица се нуждаят от професионална преквалификация, повишаване на квалификацията и основна квалификация.

Над 70 % от работната сила в област Кюстендил е с висше, средно и средно професионално образование, което предоставя възможности за заетост в секторите на средните и средно високите технологии, както и в сектора на услугите. Квалификацията на работната сила се отнася до няколко икономически сектора - селско стопанство (овощарство), преработваща промишленост (хранителни продукти, напитки, облекло, обувки и други кожени изделия), строителство и туризъм (селски и СПА).

Процесът на преход изисква и прилагането на целенасочени мерки, за да се преодолее не само отрицателното въздействие на прехода към неутрална по отношение на климата икономика, но и агломерационната "сянка" на столицата София. Понастоящем близостта до столицата не е фактор за растеж, а по-скоро причина за негативни тенденции като "изтичане на мозъци", оттегляне на работна ръка и инвестиции и други регионални предизвикателства.

Затихващи и трансформиращи се сектори:

Секторите в област Кюстендил, са: добив на въглища, производство на енергия от въглища (в т.ч. електроенергия, топлинна енергия и пара), доставка на специализирано минно оборудване, инструменти, резервни части и др., както и спомагателни дейности в минното дело (напр. възстановяване и третиране на отпадъци, транспорт, административни дейности и др.).

Трансформиращите се сектори в област Кюстендил, които ще могат да трансформират своите дейности и да се адаптират към неутрална по отношение на климата икономика, са дейности и сектори, които ще бъдат веригата на доставки на чиста енергия и енергийна ефективност, в т.ч. соларни панели, електрическо оборудване и технически елементи за соларни панели, кабели, инвертори, алуминиеви рамки за фотоволтаични системи, хидролизатори за водород, допълнително оборудване за водороден газ и свързаната с тях инфраструктура, геотермално оборудване - тръби, вентили, автоматизация и др. Понастоящем по-голямата част от двата вида оборудване - за добив на въглища и за ВЕИ - е предимно вносно и не се произвежда на местно ниво, което може да бъде изместено от трансформиращите се сектори.

По отношение на загубата на приходи в общинския бюджет има една община в областта, която ще бъде най-засегната от загубата на вноски от мините - община Бобов дол, която през 2020 г. е имала 44,16% от бюджета си, идващи от ТЕЦ "Бобов дол".

В този контекст подкрепата за икономическата диверсификация на районите следва да се съчетае с преквалификация и преквалификация на служителите от западащите/преобразуващите се сектори, за да отговорят на нуждите на пазара на труда в икономиката след прехода.

Поради емисиите на парникови газове процесът на преход засяга предимно минните и енергийните компании, работещи с въглища. Техният дял в емисиите на парникови газове е определящ за успеха на прехода към неутрална по отношение на климата икономика. Поради това засегнатите работни места се определя на базата на секторите В и D на NACE в област Кюстендил.

Прогнозното въздействие по отношение на засегнатите работни места през 2020-те и 2030-те години за областта се основава на анализ, извършен от независим консултант, нает от ГД "Реформи" на Европейската комисия, въз основа на сценарии за отказ от въглища:

Индикативна хронология на засегнатите работни места в област Кюстендил

Област (хил.)	2022-2024	2025	2026	2027	2028-2029	2030	2031-2037	2038
Затихващ сектор на енергийната промишленост на основата на въглища								
Пряко	-	-	1.1-1.4	-	-	-	-	-
Косвено	-	-	2.4-3.1	-	-	-	-	-
Затихващ сектор на въгледобивната промишленост								
Пряко	-	-	0.2	-	-	-	-	-
Косвено	-	-	0.3	-	-	-	-	-
Общо	-	-	4.0 – 5.0	-	-	-	-	-

Неблагоприятната структура на уменията на работната сила може да се влоши допълнително от постепенното закриване на интензивни на емисии икономически сектори, което се отнася както за средно, така и за нискоквалифицираните работници. Добивът на въглища и производството на електроенергия от въглища в областта имат дълга традиция, което предполага, че много служители притежават набор от умения, свързани с индустрията в областта, и ще се нуждаят от преквалификация, повишаване на квалификацията и основна квалификация, за да отговорят на нуждите на бъдещата икономика.

Новите умения, които трябва да бъдат създадени, трябва да са свързани с чистата енергия и енергийната ефективност, в т.ч. слънчеви панели, електрическо оборудване и технически елементи за слънчеви панели, кабели, инвертори, алуминиеви рамки за фотоволтаични системи, електролизери за водород, допълнително оборудване за водороден газ, геотермално оборудване - тръби, клапани, автоматизация и др.

Освен това всички останали активни икономически сектори следва да бъдат подкрепени, за да създават нови работни места и да прилагат мерки за декарбонизация, като например производство на чиста енергия и мерки за енергийна ефективност, инсталиране на оборудване с по-голям капацитет и намаляване на емисиите на парникови газове и др.

2.2. Потребности и цели за развитие до 2030 г. с оглед на постигането на неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г.

Позоваване: член 11, параграф 2, буква г)

- Необходимо е развитието да отговори на предизвикателствата на прехода;

- Цели и резултати, които се очакват от изпълнението на приоритета на МГТ, включително очаквания принос по отношение на създаването и запазването на работни места.

Преходът към неутралност по отношение на климата (енергетиката е най-големият източник на емисии на парникови газове - през 2020 г. на този сектор се падат 71,29 % от общите емисии, като основният източник е изгарянето на твърди горива - 49 %, следвано от течните горива с 35,3 % и газообразните горива с 13,7 %) ще доведе до няколко ефекта, повечето от които са свързани със закриването и преобразуването на минните и енергийните дружества.

Необходимостта да се подкрепи преходът към неутрална по отношение на климата икономика трябва да се осъществи чрез диверсификация на икономическите дейности и смекчаване на социално-икономическите предизвикателства. Това може да бъде постигнато чрез подкрепа за новосъздадени МСП и модернизиране на съществуващите в сектори с висок потенциал.

Най-важният ефект от прехода ще бъде резултат от закриването на минните и енергийните предприятия, работещи на въглища, по-специално ТЕЦ "Бобов дол". Това ще доведе до значително намаляване на емисиите на парникови газове през 2026 г. и ще изисква инвестиции в МСП в приоритетни сектори, образование, преквалификация, повишаване на квалификацията.

За да се справи с някои от предизвикателствата на прехода, област Кюстендил е подписала меморандум за партньорство с Националната компания "Индустриални зони", който предвижда създаването на индустриални паркове - доставчици на домакинства за инвеститори в МСП. Следните икономически дейности могат да се считат за достъпни за област Кюстендил: предприятия за преработка на храни (пресни плодове и зеленчуци, консервирани храни и др.), текстилна промишленост, инсталации за биогаз (биометан), производство на обувки, спортно оборудване и др.

Област Кюстендил разполага и със значителен фотоволтаичен, вятърен и геотермален потенциал, както и с потенциал за зелен водород. Така например в община Сапарева баня се намира геотермалният извор с най-високата температура на Балканите - 103,5° С. В град Дупница изворът се използва като източник на отопление за редица обществени сгради. В момента се проучва трети извор край съседното село Бистрица, както и в град Кюстендил.

Област Кюстендил има голям потенциал за създаване на медицински центрове за лечение на хронично болни или ранени, благодарение на чистия въздух и минералната вода.

Като се има предвид, че в региона няма висше учебно заведение и има само един земеделски институт, инфраструктурата за научноизследователска и развойна дейност в област Кюстендил е оскъдна. В тази връзка други преходни мерки, които следва да се осъществят, са съвместни научноизследователски и развойни дейности между академичните среди и бизнеса (напр. чрез инкубатори и индустриални кълъстери). Такива ще доведат до развитие на нови знания, които са основа за въвеждане на нови технологии и иновации на продукти и процеси, а също така биха могли да бъдат места за повишаване на квалификацията и преквалификация.

Едно от основните идентифицирани предизвикателства е необходимостта от повишаване на техническия капацитет на заинтересованите страни (общини, МСП и др.) за подготовка и изпълнение на проекти, финансирани от ЕС. Поради това следва да се създаде агенция за регионално развитие, която да обединява и координира интересите на заинтересованите страни, така че те да поемат отговорността за процеса на преход.

По отношение на резултатите се очаква изпълнението на горепосочените мерки по СПП да допринесе за постигането на следните три основни цели:

- Прехвърляне на работни места към нови промишлени дейности в секторите в преход и тези с висок потенциал за създаване на БДС във връзка с решенията за ВЕИ, като например съхранението на енергия
- Масивна рекултивация на минните обекти, включваща голям брой работници, като по този начин се създава незабавна алтернативна възможност за използване на наличния трудов ресурс от мините и подходящи места за алтернативни инвестиции - фотоволтаични централи или индустриални обекти;
- Преминаване към други енергийни източници за намаляване на въглеродните емисии чрез фотоволтаична енергия, зелен водород, геотермална енергия, вятърна енергия или биометан.

2.3. Съгласуваност с други съответни национални, регионални или териториални стратегии и планове

Позоваване: член 11, параграф 2, буква д)

- *Стратегии за интелигентна специализация;*
- *Териториални стратегии, посочени в член 29 от Регламент (ЕС) 2021/...*;
- *Други регионални или национални планове за развитие.*

Финансирането, предоставено в рамките на ФСП, е фиксирано и може частично да отговори на установените предизвикателства. В допълнение към ФСП има значителен принос от бюджета на ЕС чрез различни инструменти, включително Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Кохезионния фонд (КФ), Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ). Съществуват и няколко

възможности за финансиране на национално равнище, които са насочени към някои от съответните стълбове и мерки в рамките на териториалните планове за справедлив преход.

Таблицата по-долу обобщава тази последователност по отношение на:

1) Национален план за възстановяване и устойчивост, Стълб "Зелена България", Компонент "Кръгова и нисковъглеродна икономика", Реформи/инвестиции:

- Създаване на национален фонд за декарбонизация;
- Улесняване и повишаване на ефективността на инвестициите в енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради;
- Разработване на определение и критерии за "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергетиката;
- Енергийна ефективност на сградния фонд;
- Програма за финансиране на единични мерки за използване на енергия от възобновяеми източници в еднофамилни и многофамилни сгради;
- Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление;
- Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и ВЕИ заедно със сметките за енергия;
- Стимулиране на производството на електроенергия от ВЕИ;
- Цифрова трансформация и развитие на информационните системи и системите в реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковъглеродна икономика;
- Изготвяне и приемане на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и на механизмите за производство и доставка на водород;
- Схема за подкрепа на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз; Либерализация на пазара на електроенергия;
- Развитие на нисковъглеродна икономика и създаване на Комисия за енергиен преход и пътна карта за постигане на неутралност по отношение на климата;
- Декарбонизация на енергийния сектор;
- Създаване на държавно предприятие "Преобразуване на въглищните региони" за успешен преход;
- Подобряване на корпоративното управление на държавните дружества в енергийния сектор;
- Схема за подпомагане на изграждането на минимум 1,4 GW ВЕИ и батерии;
- Развитие на използването на геотермална енергия в България за производство на електричество и топлина;
- Национална инфраструктура за съхранение на електрическа енергия от ВЕИ (RESTORE).

2) Програми, финансирани от ЕФРР, ЕСФ, Кохезионния фонд и други съответни области на политиката:

- Развитие на регионите;
- Конкурентоспособност и иновации в предприятията;
- Изследвания, иновации и цифровизация за интелигентна трансформация;
- Изследвания и иновации;
- Развитие на човешките ресурси;
- Образование;
- Околна среда;
- Транспортна свързаност;
- Техническа помощ.

3) Териториална стратегия за развитие на Югозападния регион 2021-2027 г;

4) Иновационна стратегия за интелигентна специализация 2021-2027 г. (в процес на разработване).

Преглед на синергиите и допълняемостта между ФСП и други програми

Област\Програма	НПВУ	ПКИП	ПНИИДИТ	ПРР	ПРЧР	ПО	ПОС	ПТС	ПТП	МСП, стълб 2/3	Други програми на ЕС
Предприятия	✓	✓			✓					✓	COSME INTERREG
Индустриални паркове	✓	✓	✓	✓			✓			✓	
НИРД	✓	✓	✓	✓						✓	Фонд за иновации Хоризонт Европа
Рекултивация	✓									✓	
Умения	✓	✓			✓	✓				✓	Фонд за модернизация
Ресурсна и енергийна ефективност в предприятията	✓	✓					✓	✓		✓	Фонд за модернизация Фонд за иновации Програма LIFE
ВЕИ и съхранение на енергия	✓			✓						✓	Фонд за модернизация Фонд за иновации Програма LIFE

Други основни механизми за икономическа диверсификация	✓			✓	✓			✓	
Техническа помощ ¹	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Фонд за иновации
Цифрова Европа

2.4. Видове предвидени операции

Позоваване: член 11, параграф 2, буква ж)

- вид на предвидените операции и очакваният им принос за облекчаване на въздействието на прехода

Инициативите в плана за действие за преход се вписват в три стълба, които отразяват предизвикателствата и нуждите на област Кюстендил. Те също така са в съответствие със стълбовете и принципите на ФСП, водещи до неутрална по отношение на климата икономика, опазване на околната среда и дългосрочна икономическа устойчивост.

Стълб 1 - Промисленост за устойчиви енергийни решения - подкрепя мерките, като насърчава разработването и прилагането на нови устойчиви енергийни решения в съответствие с целите на прехода към неутралност по отношение на климата и подкрепя икономическата диверсификация/създаването на работни места.

Стълб 2 - Социална подкрепа и подкрепа за заетостта - подкрепя социалния преход. Това включва създаването на центрове за Професионално образование и обучение (ПОО), които да осигурят процеса на повишаване и преквалификация на съществуващата работна сила и преминаването към алтернативни, по-добри работни места.

Стълб 3 - Разнообразяване на местната икономика - подкрепя икономическата диверсификация/създаването на работни места, развитието на нови икономически сектори, създаването на нови работни места и стартирането и развитието на предприятия, включително научноизследователска и развойна дейност, с цел преминаване към нови работни места след постепенното преустановяване на добива на енергия от миннодобивния и въглищния сектор и максимално използване на местните транспортни характеристики, включително за пренос на водород.

Хоризонталният приоритет е насочен към повишаване на техническия капацитет на бенефициентите, за да се подобри качеството и процентът на одобрение на проектите за кандидатстване.

СТЪЛБ 1 - ИНДУСТРИЯ ЗА УСТОЙЧИВИ ЕНЕРГИЙНИ РЕШЕНИЯ

1. Рекултивация на минните терени

Рекултивацията на мините за лигнитни, включително чрез специално създадено държавно дружество, („Конверсия на въглищни региони“) изисква умения, сходни с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници както и управление на текущите дейности по

добив на въглища паралелно с рекултивацията и планиране и подготовка на освободените терени за по-нататъшни промишлени дейности. Ограничаването на минната дейност, както и по-ранното от планираното затваряне на минните единици отразява по-ниско от планираното натрупване на финансиране за рекултивация на въглищни мини. Освен това наличните планове за рекултивация на въглищни мини не отразяват нуждите на новопланираните индустриални приложения. Следователно настоящите минни компании не са подходящи за управление на процеса на индустриален преход. Планираното създаване на специално държавно предприятие, което да поеме рекултивацията на въглищни мини и да подготви инфраструктура за нови промишлени дейности, ще използва натрупаните досега средства за рекултивация на земя, но също така ще бъде бенефициент за подпомагащо финансиране, което ще покрива нуждите от подходящи дейности по закриване на минни дейности. Този подход ще осигури, че настоящите работници ще бъдат наети в този процес, за да се осигури стабилна заетост, докато получават допълнително обучение. Очаква се подкрепата да обхване разработването на концепция и цялостен план за рекултивация, както и изготвяне на необходимите проучвания, определянето на най-подходящите методи, в допълнение към действителната рекултивация и ренатурализация/ремедиация/ деконтаминация на терените.

В съответствие с принципа "замърсителят плаща", подкрепата ще се основава на концесионните договори, както и допълващо финансиране за по-нататъшна мелиорация на рекултивирани земи за специфични икономически дейности, като например развитие на индустриални зони, изграждане на ВЕИ мощности или устойчиво използване на земеделските земи. Подпомагането е необходимо предвид необходимостта от ускорена рекултивация в резултат на икономическия преход. Мярквата предвижда също така разработването на цялостен общ устройствен план съгласно Закона за устройство на територията, отнасящ се до терени и свързващи се с област Перник, които подлежат на рекултивация и прилагане на ново земеползване, промишлена реконструкция и т.н., вкл. необходимата екологична оценка.

2. Схема за подпомагане на изграждането на инсталации, сглобяване и рециклиране на ВЕИ и нови мощности за производство на енергия.

Целта е да се привлекат инвеститори от МСП в областта на производството, да се осигури алтернативна заетост и да се гарантира енергийният преход на България. Очаква се инвеститорите да създадат местни производствени мощности. Такива съоръжения могат да действат като привличащи други инвеститори за останалата част от региона и да генерират както преки, така и непреки ползи за заетостта. Очаква се те да изискват умения, тясно свързани с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници. Подкрепата ще се предоставя на открита и конкурентна основа. Тя може да включва както подкрепа за оперативни, така и за капиталови разходи. Те ще създадат МСП за НИРД, проектиране и инсталиране на геотермална енергия и други видове енергия, включително зарядни станции за водород и съхранение на енергия на базата на необходимата инфраструктура за водород.

3. Подкрепа за създаването на индустриален парк за чисти технологии (с нулеви емисии)

Подкрепа за разширяване или създаване на индустриален парк, съсредоточен върху решения в областта на чистите технологии, като ще са лицето на преустройството на региона. Такива решения използват уменията на работната сила, която е най-пряко засегната от прехода. Ще бъде предоставена и насърчавана подкрепа за специализация в подсектори с най-голям местен потенциал, като например ориентировъчно земеделие и производство на хранителни продукти и напитки, лека промишленост, туризъм и чиста енергия. Подкрепата ще бъде насочена към МСП и стартиращи предприятия. Предвидените допустими разходи включват създаването на външна свързваща и вътрешна техническа инфраструктура, както и на социални и административни съоръжения. По-специално подкрепата може да бъде насочена към съоръжения за местно производство и съхранение на електроенергия (включително индустриални паркове с нулеви емисии), решения за устойчива мобилност, центрове за създаване на мрежи, бизнес инкубатори, образователна инфраструктура и инфраструктура за грижи за деца, цифровизация и управление на отпадъците. Конкретната реализация на тази мярка може да включва създаването на нов индустриален парк, подкрепа за развитието на съществуващи индустриални зони в близост до Кюстендил и Бобов дол.

4. Схема за подпомагане на фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура

Тази мярка ще подпомогне декарбонизацията на енергийния сектор, за да стане той по-екологичен производител. Целта е да се използват уникални активи по отношение на консолидираната собственост върху големи площи, подходящи за инсталации за слънчева енергия и за производство и използване на зелен водород. Що се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със стратегията на ЕС за водород за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Очаква се въздействието върху заетостта да обхване както етапа на строителство, така и етапа на поддръжка, както и да обучи работници за проекти за ВЕИ, съхранение на енергия и водород в други райони на региона и страната. Тази мярка допълва горепосочената мярка за рекултивация на въглищните мини, както и мерките за насърчаване на ВЕИ и създаване на пътна карта за водорода, както е предвидено в други фондове на ЕС, които ще подпомогнат декарбонизацията на някои индустрии, използващи изкопаеми горива.

5. Схема за подпомагане на използването на водород

Подкрепата ще бъде насочена към използването на водорода като средство за съхранение на енергия, топлинен и/или химически агент. Това включва производство и инсталиране на водородни електрически клетки, електролизери за газ ННО за обществено отопление, транспорт и друго водородно оборудване, необходимо за прехода към водорода като енергиен източник.

6. Подкрепа за производството и разпространението на биогаз (биометан)

Биометанът се използва като алтернативно гориво с ниски емисии и създаващо работни места, на базата на органични отпадъци - за промишлени или селскостопански цели. Схемата ще подпомогне намаляването на емисиите на парникови газове и ще интегрира управлението на селскостопанските остатъци в енергийните системи на региона.

7. Подкрепа за използването на геотермална енергия в региона за търговски цели и за централно отопление

Област Кюстендил разполага със значителни геотермални ресурси, които през последните десетилетия стимулираха развитието на местния туристически сектор. Целта на тази мярка е да се разшири използването на този местен ресурс за други потенциални предприятия, като например производство, селско стопанство и производство на енергия, за да се катализират възможностите за достъпно и нискоемисионно производство и да се намали търсенето на електроенергия от местната икономика. Тази мярка е допълнение към инвестициите и реформите в ПВУ, свързани с провеждането на геотермални проучвания в цялата страна и изпълнението на пилотни проекти за геотермална енергия.

СТЪЛБ 2 - СОЦИАЛНА ПОДКРЕПА И ПОДКРЕПА ЗА ЗАЕТОСТТА

8. Междурегионален център за професионално обучение и образование (ПОО) в област Кюстендил

Преквалификация и повишаване на квалификацията на работниците за новите работни места. Центровете ще бъдат фокусирани върху работата с миньори и хора, които идват от ТЕЦ-овете. Дейностите могат да включват картографиране на компетенциите на квалификацията, предвиждане на умения, придобиване на нови умения, подобряване на качеството на образованието и квалификацията, подкрепа за бъдещи умения, подкрепа за професионално обучение, обучение на обучители. По отношение на активното подпомагане на търсещите работа лица мерките могат да включват кариерно консултиране и услуги за подпомагане на намирането на работа. Специални мерки, които трябва да се обмислят за групите в неравностойно положение и за младежите. Един от центровете ще бъде специално посветен на процеса на рекултивация и други дейности за преход.

Преквалификация и повишаване на квалификацията на съществуващата работна сила и стимулиране на прехода на новоквалифицираните работници към друга работа.

o Компетенции в областта на цифровите технологии/ИКТ: разширяване на предлагането на обученията в областта на цифровите умения и ИКТ.

o Обучения, основани на търсенето (включително на работното място), за дейности в сектори с потенциал за растеж и професии, свързани с прехода към зелена икономика.

СТЪЛБ 3 - РАЗНООБРАЗЯВАНЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

9. Диверсификация и адаптиране на предприятията към икономическия преход

Целенасочена подкрепа за местните предприятия, за да се адаптират към своите нужди и степен на развитие. Фокусът е върху това да се гарантира, че предприятията могат да се адаптират и интегрират във веригата на стойността по отношение на новите икономически дейности, посочени по-горе, включително повишаване на заетостта в сектора на енергийната ефективност. Следователно целта е да се подкрепи заетостта в региона, който е засегнат косвено от прехода. Подкрепата може да включва закупуване на ново оборудване и осигуряване на специализирано обучение на персонала и за нематериални активи; мерки за енергийна ефективност, както и подкрепа за цифровизацията на предприятията. Ориентировъчно фокусът ще бъде поставен върху сектори, определени като приоритетни за региона, като селското стопанство и производството на хранителни продукти и напитки, леката промишленост, туризма и чистата енергия, включително водорода и неговата инфраструктура за преход.

Мярката ще позволи също така нисковъглеродна местна транспортна свързаност. Понастоящем транспортната инфраструктура е ориентирана към централните северни транспортни коридори на София и Южна Гърция. Тя ще бъде допълнително уточнена след изготвянето на цялостен общ устройствен план за целия регион.

В специфичния пространствен контекст на област Кюстендил най-важните транспортни връзки, които трябва да бъдат подкрепени, са тези между основните икономически и най-големите демографски центрове: общините Кюстендил, Дупница и Бобов дол - последната ще бъде засегната най-вече от процеса на преход. Важни са и връзките със съседната област Перник, които също ще бъдат подкрепени по линия на ФСП. От съществено значение е да се търси синергичен ефект с други мерки за устойчива мобилност, финансирани от ПРР и ПВУ.

10. Център за научни изследвания и иновации

Тази мярка включва подкрепа за сътрудничеството между академичните среди и бизнеса чрез иновационен технологичен център, който ще осигури благоприятна среда за привличане на изследователи и кариерно развитие, както и първокласна инфраструктура за укрепване и надграждане на експертния опит и способностите за разработване на висококачествени научни резултати и превръщането им в иновативни продукти, системи и услуги. Този център също така ще предоставя целенасочена подкрепа за развитието на научноизследователската и развойната дейност в новосъздадени предприятия и ще осигурява подкрепа за пазарната реализация на техните изследвания, включително чрез регистрация на интелектуална собственост и развитие на екосистема (насърчаване на предприемачеството, консултантски услуги, бизнес инкубатори). Центърът ще се съсредоточи върху алтернативната енергия и водорода.

ХОРИЗОНТАЛЕН СТЪЛБ: ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ

- Техническа помощ на МРРБ като управляващ орган (УО) на ПРР 2021-2027 г. за ефективното управление и използване на ФСП. - Индикативен неизчерпателен списък на допустимите дейности/мерки, включително за управление, мониторинг, оценка, визуализация и комуникация.

- Организиране на периодично обучение на персонала на заинтересованите страни, като работни срещи, учебни пътувания и семинари, насочени към обмен на опит и добри

практики; Техническа помощ / консултантски услуги / специализирана експертиза от външни организации / експерти в отговор на специфичните нужди на бенефициентите

- Изследвания, предпроектни проучвания, проучвания на потенциала на МСП на областно ниво, други анализи и др. и набор от проекти, свързани с процеса на преход

- Подкрепа за добре функциониращ механизъм и изграждане на капацитет на ключови заинтересовани страни за улесняване на прехода към неутрална по отношение на климата икономика

Позоваване: член 11, параграф 2, буква й)

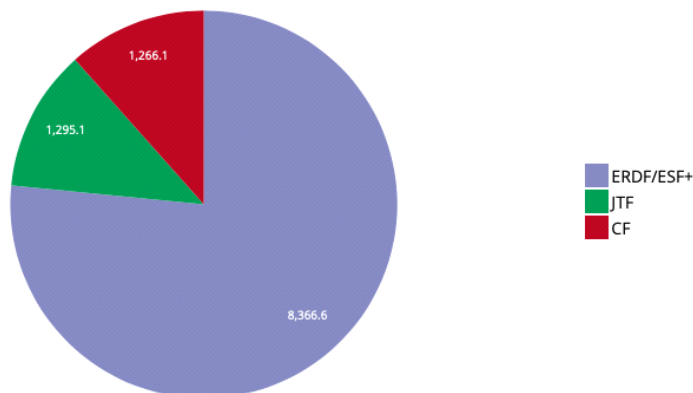
- синергии и допълняемост на предвидените операции с други съответни програми на Съюза по цел "Инвестиции за работни места и растеж" (подкрепа на процеса на преход), други финансови инструменти (Фонда на Съюза за модернизиране на търговията с емисии) за посрещане на установените нужди за развитие

Подкрепа за България от Фонда за модернизиране на търговията с емисии на ЕС

Member States	Share as per Annex IIb of ETS Directive	Allowances as per Article 10(1) of ETS Directive	Transfers from Article 10(2)(b) ETS Directive (solidarity)	Transfers from Article 10c ETS Directive	Total transfers Article 10(2) (b) (solidarity) & Article 10c	Total
Bulgaria	5.84%	16 095 825	0	0	0	16 095 825

Източник: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action/modernisation-fund_en

2021-2027 г. - Цел: Инвестиции в работни места и растеж - Първоначално отпуснати средства от ЕС за програмиране (по текущи цени) за България

Източник: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/2021-2027-Finances/2021-2027-Investment-in-Growth-and-Jobs-goal-EU-al/wdpj-83ce>

Позоваване: член 11, параграф 2, буква к) и член 11, параграф 5

- синергии и допълняемост с планираната подкрепа от другите стълбове на механизма за справедлив преход

- сектори и тематични области, които се предвижда да бъдат подкрепени по другите стълбове

Синергии и допълняемост с други стълбове на ФСП:

- Специализирана схема за справедлив преход в рамките на InvestEU - привличане на частни инвестиции

- Механизъм за заеми за публичния сектор при Европейската инвестиционна банка, подкрепен от бюджета на ЕС - заеми за публичния сектор

- Други програми на ЕС, когато е приложимо Хоризонт Европа

- Финансиране на действия в областта на климата

- Програма LIFE

- Interreg Europe

- Erasmus+

- Фонд за иновации

- Междурегионални инвестиции в иновации (I3)

- Фонд за модернизация

- Съоръжение за свързване на Европа

- Транснационална програма "Дунав

- Програма Евро Мед

- Програма Interreg NEXT за Черноморския басейн

- COST

- Други,

3. Механизми за управление

Позоваване: член 11, параграф 2, буква е)

3.1. Партньорство

4. Договорености за участие на партньорите в подготовката, изпълнението, мониторинга и оценката на териториалния план за справедлив преход;

5. Резултат от обществената консултация

За да се спазва принципът на партньорство, да се осигури местна ангажираност, да се гарантира, че Териториалните планове за справедлив преход (ТПСП) съответстват на местните нужди, и да се осигури гладкото им изпълнение, България предвижда

създаването на регионален механизъм за партньорство чрез създаването на Областна комисия по Справедлив преход (ОКСП) съвместно за област Кюстендил и Перник.

Тя ще улесни прилагането на подхода "отдолу-нагоре", като предложи конкретни мерки, инициативи, планове за действие и инвестиции в съответствие с нуждите на двете области и общините, и ангажираността на местните заинтересовани страни и потенциални партньорства.

ОКСП ще участва на ранен етап за подготовката на проектни фишове, доклади и анализа на постигането на целите на ФСП.

Ключов приоритет за България е постигането на целите на Европейската зелена сделка. През 2020 г. към Министерския съвет на България е създаден Консултативен съвет за Европейска зелена сделка (КСЕЗС) към Министерския съвет, който отговаря за националните приоритети в областта на енергийната и климатичната сигурност, ускореното устойчиво икономическо развитие, социалната справедливост, опазването, възстановяването и адаптирането на околната среда.

- МРРБ е отговорно за изпълнението на мерките от ТПСП, финансирани чрез ФСП в рамките на ПРР 2021-2027 г.

- Регионален съвет за развитие координира изпълнението на държавната политика за регионално развитие в съответния район за планиране от ниво 2 (Югозападен и Югоизточен район).

- На местно ниво отговорните органи за ТПСП ще бъдат ОКСП за ФСП (със секретариат водещата община в съответните области).

По този начин местните заинтересовани страни ще поемат отговорността за изпълнението на ТПСП. Освен това ОКСП ще подпомага и наблюдението на изпълнението на ТПСП на областно ниво.

Създаденият вече КСЕЗС (заедно с Комисията за енергиен преход където МЕ заема ролята на неин секретариат) ще предоставя консултации на високо политическо равнище по теми, свързани с привеждането на плановете в съответствие с националните политики, стратегии и приоритети на Европейската програма за зелена сделка.

ТПСП е разработен със съвместните усилия на национални и областни институционални органи и редица заинтересовани страни. По време на подготовката на анализите за ТПСП от външния консултант ангажиран от ЕК и започнали от началото на 2021 г., бяха организирани различни срещи с ключови заинтересовани страни. Повечето от срещите бяха проведени в малък състав или онлайн поради пандемията COVID 19, но от друга страна това позволи фокусирано участие на голям брой различни заинтересовани страни.

ТПСП подлежи на обществени консултации (в допълнение към консултациите, проведени в процеса на изготвяне на анализите) и след това ще бъде предаден за окончателно национално одобрение на Министерския съвет от Министерството на енергетиката.

Участието на заинтересованите страни в процеса на планиране е нещо повече от законово изискване за одобряване на стратегическите документи. То е също така от ключово

значение за успеха на ТПСР, тъй като осигурява обмен на знания, приемственост на управлението и легитимност на процеса. Предоставянето на достъп на заинтересованите страни до процеса на вземане на решения помага на управляващите го да съберат по-добра информация, идеи и гледни точки, да повишат съответствието и приемливостта и да намалят неинформираният противопоставяне. Тези елементи са от решаващо значение за справяне със сложността на предизвикателствата на прехода, както и за идентифициране и извличане на всички потенциални ползи. Методите, дълбочината и качеството на ангажираността обаче варират значително - от простото предоставяне на информация и основните подходи, като обществени консултации, проучвания и фокус групи, до истински съвместен процес на вземане на решения, като прогнозиране и гласуване. Ангажирането на заинтересованите страни има четири основни измерения: цели, идентифициране, ангажиране във фазата на планиране и ангажиране във фазата на изпълнение.

Резултат от обществената консултация

В процеса на изготвяне на ТПСР беше изготвена стратегия за ангажиране на заинтересованите страни. Подходът се основаваше на оценка на идентифицираните заинтересовани страни в две измерения - техният интерес към процеса на справедлив преход и способността им да влияят върху процеса. На тази основа бяха идентифицирани четири основни категории заинтересовани страни, които бяха включени в "Карта на заинтересованите страни", и бяха приложени гъвкави форми на взаимодействие с тях с цел ефективна комуникация и мобилизиране на заинтересованите страни в подготовката и последващото изпълнение на ТПСР. Стратегията за взаимодействие се основаваше на три основни принципа:

- включване,
- прозрачност,
- овластяване.

Стратегията отчита спецификата на всяка от четирите категории заинтересовани страни и включва различни техники и средства за комуникация за тяхното включване, като интервюта, целеви групи, семинари, комуникация чрез онлайн платформа, за да се осигури повтарящ се и индивидуален подход. Стратегията за ангажираност отчита и необходимостта от специално внимание към заинтересованите страни на областно и общинско ниво, за да се поддържа техният интерес към резултатите от проекта. Ето защо постоянното им ангажиране с подходящи форми и модели на взаимодействие е от решаващо значение. Ранното включване на заинтересованите страни беше осигурено чрез първоначални срещи през декември 2020 г. и посещения на място в районите през януари 2021 г. След финализирането на доклада за предизвикателствата, нуждите и плановете за действие от консултанта в края на 2021 г. бяха проведени подробни консултативни срещи с всички групи заинтересовани страни.

Ангажиране на младежите

За да се ангажира по-младото поколение в изпълнението на ТПП, периодично ще се организират семинари, кръгли маси и посещения на място за ученици от средните училища, студенти и млади висшисти. Семинарите ще имат за цел да мотивират младежите да останат в региона и да участват активно в диверсификацията на местната икономика чрез различни инициативи за създаване на предприятия, научноизследователска и развойна дейност, образование и заетост.

3.2. Мониторинг и оценка

- *Планирани мерки за наблюдение и оценка, включително показатели за измерване на способността на плана да постигне целите си*

Общите дейности по мониторинга ще се извършват с принос от Комитета за наблюдение на ПРР 2021-2027 г. (КН на ПРР 2021-2027 г.) за стълб 1 по Механизма за справедлив преход (МСП), докато конкретните мерки, политики, стратегии и планове за действие на областно ниво ще се наблюдават от областните комисии по ФСП. Освен това МРРБ ще отговаря за изготвянето на годишните доклади за ПРР 2021-2027 г., включително за напредъка по изпълнението на ТГС въз основа на периодичните доклади за наблюдение, издавани от ОКСП и други отговорни институции и партньори. Преразглеждането и изменението на плановете ще се извършва при необходимост и ще се определя от ОКСП.

Мониторингът на изпълнението на ТПСП ще се извършва въз основа на целевите стойности на показателите, определени по-долу.

3.3. Орган/органи за координация и мониторинг

Орган или органи, отговорни за координацията и мониторинга на изпълнението на плана, и тяхната роля

Матрица за прилагане на ТПСП

Процес	Срок	Отговорен орган
Мониторинг	2 години	Комитетът за наблюдение на ПРР 2021–2027 г. за цялостния мониторинг на програмата Областните комисии по СП за конкретен мониторинг на ПСП на областно ниво
Отчитане	Годишно	МРРБ (УО на ПРР 2021–2027 г.) , подпомагано от Областните комисии по СП , които изготвят доклади за развитието на ПСП на областно ниво
Преразглеждане и изменение	При необходимост	Областните комисии по ПСП и Националния съвет по ПСП (ръководен от МЕ) Допълнително одобрение от Комитета за наблюдение на ПРР 2021–2027 г.
Повторно внасяне <i>(като част от изменението на ПРР 2021–2027 г.)</i>	При необходимост	МРРБ <i>(УП на ПРР 2021- 2027 г.)</i>

Оценка*(като част от окончателния доклад за изпълнението)*

В края на плановете

МРРБ*(УП на ПРР 2021- 2027 г.)***4. Специфични за програмата индикатори за изход или резултат Член 12, параграф 1***Да се попълни само ако се предвиждат специфични за програмата показатели:**- обосновка на необходимостта от специфични за програмата показатели за крайния продукт или резултата въз основа на видовете предвидени операции***Таблица 1. Показатели за резултатите**

Специфична цел	ID [5]	Индикатор [255]	Мерна единица	Ключов етап (2024 г.)	Цел (2029 г.)
Икономика	RCO 01	Подкрепени предприятия (микро, малки, средни, големи)	Брой предприятия	5	50
Икономика	RCO 05	Подкрепени нови предприятия	Брой предприятия	1	10
Околна среда	RCO 38	Площ на рехабилитираната земя, за която се предоставя подкрепа	Хектари	5	50
Чиста енергия	RCO 22	Допълнителен производствен капацитет за възобновяема енергия	Произведени капацитети (MW)		Under development
Чиста енергия	RCO 20	Новоизградени или подобрени мрежови линии за централно отопление и охлаждане	Метри	0	В процес на разработване
	RCO 61	Повърхност на нови или модернизирани съоръжения за услуги в областта на заетостта	Номер	1	1
	RCO 104	Брой високоефективни когенерационни инсталации	Номер	0	В процес на разработване

Таблица 2. Показатели за резултатите

Специфична цел	ID [5]	Индикатор [255]	Мерна единица	Исходна или референтна стойност	Референтна година	Цел (2029 г.)	Източник на данни [200]	Коментари [200]
Иновации	RCR03	МСП, които въвеждат продуктови или процесни иновации	Брой МСП/годишно	0	2020	9	НСИ Областна комисия на ТЖТР	
Околна среда	RCR 52	Рехабилитирана земя, използвана за озеленени площи, социални жилища, икономически или други цели	Хектари	0	2020	50	НСИ Областна комисия на ТЖТР	
Намаляване на емисиите	RCR 29	Очаквани емисии на парникови газове	CO ₂ тона еквивалент на емисии годишно	0		В процес на разработване		
Чиста енергия	RCR029	Обща произведена енергия от възобновяеми източници (включително електрическа и топлинна енергия)	MWh/годишно	0	2020	2 847 000	НСИ НЕК КЕВР	
Умения	RCR 01	Ж наблюдения, създадени в подпомаганите субекти	Номер	0	2020	1050	НСИ Агенция по заетостта	
	RCR 65	Годишни потребители на нови или модернизирани съоръжения за услуги по заетостта	Номер	0	2020	150	НСИ ОКСП	